

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Danmark bryster sig gerne af at være et af de lande i Europa, som er kommet længst med udviklingen af det lokale selvstyre. Det er også rigtigt, for så vidt angår den lokale og regionale beslutningskompetence og skatteudskrivning i kommunalbestyrelser og amtsråd. Men med hensyn til udviklingen af den folkelige deltagelse og engagement er man med undtagelse af indførelse af brugerbestyrelser bagefter.

I flere lande er man i dag langt i udviklingen af det, som forslagsstillerne med inspiration fra bl.a. Tyskland og Californien har valgt at kalde borgernes initiativret og muligheden for lokalt og regionalt referendum.

Med borgernes initiativret menes forslag, som ikke på forhånd er vedtaget af en folkevalgt forsamling. Der er altså tale om et forslag, som en kreds af vælgere har fremsat. Ved referendum forstås en folkeafstemning efter vælgerkrav om et forslag, der allerede er behandlet af en folkevalgt forsamling.

I Slesvig-Holsten har man på foranledning af især SSV fået vedtaget, at et udsnit af borgerne på 20.000 vælgere kan kræve, at Landdagen i Kiel tager stilling til et givet forslag, og hvis Landdagen efterfølgende ikke vil tage stilling, kan borgerne kræve sagen til folkeafstemning. Men det er ikke kun i Slesvig-Holsten, at man har udviklet det lokale demokrati. Europarådet har i 1993 opgjort, at man i en række lande har mulighed for lokale bindende folkeafstemninger: Bl.a. Schweiz, Slovakiet, Tjekkiet, Ungarn og Østrig samt i en række tyske delstater: Baden-Württemberg, Brandenburg, Hessen, Sachsen, Sachsen-Anhalt og Thüringen. Initiativret på lokalt plan kendes fra bl.a. Finland, flere tyske, østrigske og amerikanske delstater samt Schweiz.

Forslagsstillerne tror også, det vil være en rigtig idé at indføre mulighed for flere bindende folkeafstemninger i Danmark. De politiske partier og lokallister opfanger ikke alle lokalpolitiske ønsker og krav, eftersom stadig færre borgere er medlemmer af politiske partier eller lokallister, på trods af at mange valg-

forskere hævder, at borgernes politiske interesse er usvækket. Forslagsstillerne tror, at en mulighed for borgerinitiativer og referenda kan være med til at revitalisere det lokale demokrati og dermed styrke det civile samfund. Og borgerne er tilsyneladende interesserede: I den landsdækkende borgeranalyse »Borgerne og kommunestyret«, som blev lavet i samarbejde mellem AUC og Kommunedata i 1995, svarede 65 pct. af de adspurgte, at de så positivt på muligheden for vejledende folkeafstemninger i kommunalpolitikken. Forslagsstillerne tror, at når der så er tale om bindende folkeafstemninger, vil der alt andet lige være større interesse fra borgernes side.

Man har tidligere haft mulighed for referendum lokalt i Danmark i forbindelse med skolenedlæggelser. Denne mulighed blev indført med folkeskoleloven i 1958. Men ideen til forslaget kom fra Venstre, der allerede i 1956 havde foreslået, at der skulle være mulighed for at få en vedtaget skolenedlæggelse til folkeafstemning i skoledistriktet. Muligheden for folkeafstemning om skolenedlæggelser blev også fjernet på baggrund af et initiativ fra Venstre, idet det var en Venstremand, der som undervisningsminister i 1988 i Folketinget foreslog bestemmelsen afskaffet, hvilket skete med alle stemmer for med undtagelse af SF's.

Den gamle lov om skolenedlæggelser havde dog den svaghed, at kravene til antallet af borgere, som skulle skrive under på ønsket om at udsætte skolenedlæggelsen, var meget stort: Oprindeligt 80 pct. af de stemmeberettigede og senere 50 pct. Det var derfor utrolig svært at skaffe det fornødne antal stemmer. Men alligevel tog man udfordringen op mange steder.

I mellem- og efterkrigstiden fandtes også mulighed for referendum i forbindelse med sager om tildeling eller nægtelse af spiritusbevillinger. 1/3 af et sogneråds medlemmer eller 35 pct. af en landkommunes vælgere kunne kræve, at sådanne sager blev sendt til bindende folkeafstemning. Der blev afholdt flere hundrede afstemninger efter disse regler.

De kommunaløkonomiske konsekvenser af forslaget er yderst beherskede. I svar på spørgsmål nr. 15